

KWESTIE TWORZENIA SIĘ OSOBOWOŚCI TWÓRCZEJ PRZYSZŁEGO NAUCZYCIELA-WYCHOWAWCY

W artykule analizuje się niektóre problemowe aspekty kształtowania się osobowości twórczej przyszłego nauczyciela-wychowawcy. Zwraca się uwagę na stanowiska badawcze korelacji pojęć „kreatywność” – „twórczość”, „potencjał osobowości” – „potencjał twórczy”, „osobowość twórcza” – „osobowość kreatywna”. Potencjał twórczy jest postrzegany jako cecha integralna, charakteryzująca stopień rozwoju zdolności twórczych jednostki i możliwości ich realizacji w aktywności twórczej, przy poszukiwaniach, zgodnie z chęcią odkrywania nowego, dotąd dla siebie nieznanego, używając w tym procesie niekonwencjonalnych środków. Podkreśla się znaczenie kreatywności pedagogicznej, aktywności twórczej i zdolności twórczych w kształtowaniu osobowości twórczej przyszłych specjalistów od edukacji przedszkolnej.

Słowa kluczowe: twórczość, kreatywność, osobowość twórcza, osobowość kreatywna, potencjał twórczy, samodoskonalenie, samorozwój.

M. Zameluk
doktorant
Wschodnioeuropejskiego
Narodowego
Uniwersytetu
im. Lesi Ukrainki
(m. Łuck, Ukraina)

TO THE QUESTION OF FORMATION OF CREATIVE PERSONALITY OF A FUTURE TEACHER - EDUCATOR

The article analyzes some aspects of the problem of forming a creative personality of a future teacher-educator. The article focuses on a research position on disclosure of the ratio of the concepts "creativity" and "creativity", "potential personality" – the "creative potential", "creative personality," "creative personality". The creative potential is considered as an integrative quality, characterizing the degree of development of creative abilities of personality and the possibilities of its realization in creative activity, searching, guided installation process for a new, unknown to themselves, using non-standard means. Stresses the importance of creative teaching, creative activity, creative abilities in the formation of creative personality of future specialists of preschool education.

Keywords: creativity, creativity, creative personality, creative personality, creative potential, self-improvement, self-development.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА- ВИХОВАТЕЛЯ

У статті проаналізовано деякі аспекти проблеми формування креативної особистості майбутнього педагога-вихователя. Акцентується увага на дослідницьких позиціях щодо розкриття співвіднесеності понять «креативність» – «творчість», «потенціал особистості» – «творчий потенціал», «творча особистість» – «креативна особистість». Творчий потенціал розглядається як інтегративна якість, що характеризує ступінь розвиненості творчих здібностей особистості та можливостей їх реалізації у творчій активності, здійснюючи пошук, керуючись настановою на відкриття нового, невідомого для себе, використовуючи при цьому нестандартні засоби. Підкреслюється вагомість педагогічної творчості, творчої активності, творчих здібностей у формуванні креативної особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Ключові слова: творчість, креативність, творча особистість, креативна особистість, творчий потенціал, самовдосконалення, саморозвиток.

Постановка проблеми. Соціально-економічні та суспільно-політичні зміни в українському суспільстві зумовили потребу пошуку нових шляхів професійної підготовки майбутніх працівників дошкільних навчальних закладів. Сьогодні вектор педагогічної освіти спрямований не лише на традиційні орієнтири вищої школи (надання студентам певної сукупності знань, умінь, навичок, необхідних для їхньої майбутньої професійної діяльності), а й на формування творчої особистості фахівця, здатного швидко адаптуватися до умов педагогічної праці, спроможного креативно підходити до виконання професійних функцій і соціальних ролей. Відтак, перед суспільством стоять завдання сформувати у молодого покоління позитивну життєву позицію, допомогти знайти особистісний сенс, оптимізм, за будь-яких обставин. До вирішальних чинників розв'язання цих завдань слід віднести розвиток креативності у молоді на різних вікових етапах.

Аналіз досліджень (Ф.Баррон, Д.Богоявленська, Е.Боно, Л.Виготський, Х.Грубер, В.Давидов, Дж.Девідсон, Д. Ельконін, В.Кузьмін, С. Меднік, П.Пономарьов, К. Тейлор, Д. Фельдман та ін.) засвідчує, що процес формування креативної особистості розглядається в науковій літературі в різних аспектах, а саме: К.Абульханова-Славська, Б.Ананьєв, Л.Анциферова, В.Бехтерев, Л.Божович, Ф.Гальтон, Дж.Гілфорд, А.Грузенберг, Н.Енгельмейєр, І.Кант, Г.Костюк, А.Кроник, Н.Лейтес, Н.Логінова, Т.Любарт, В.Моляко, І.Павлов, К.Платонов, Я.Пономарьов, Н.Посталюк, Дж.Рензуллі, С.Рибалко, С.Рубінштейн, Р.Стернберг, І.Сумбаєв, Б.Теплов, Е.Торренс, Х.Трік, Ф.Шеллінг та ін.).

Метою статті є дослідження психолого-педагогічних аспектів формування креативної особистості майбутнього педагога-вихователя.

Виклад основного матеріалу. Дослідження креативності, інтерес до яких за останні роки значно посилюється, можна поділити на чотири основні аспекти: креативний процес, креативний продукт, креативна особистість і креативне середовище (сфера, структура, соціальний контекст, що формує вимоги до продукту творчості). При цьому зарубіжні дослідники (Р. Стернберг, Т. Лубарт, Т. Тардіф) роблять акцент на несхожі складові процесу креативності, виокремлюючи або одну складову, котра визначається провідною, або вибудовують складну систему взаємодіючих процесів.

Так, Ф.Баррон до провідної складової відносить процес уяви і символізації, що служить критерієм креативності, визначаючи її як внутрішній процес, який спонтанно продовжується в дії [1]. С. Меднік стверджує, що в основі креативності лежить здатність виходити за межі стереотипних асоціацій, працювати з широким семантичним полем [7].

Інші дослідники (Дж. Девідсон, Х. Грубер, К. Тейлор, Д. Фельдман та ін.) вирішальним моментом креативного процесу визнають феномен інсайту (інсайт – осяяння, раптове розуміння того, в який саме спосіб можна розв'язати задачу або проблему). При цьому спектр поглядів дуже широкий: від практичного зведення креативності до вихідного інсайту (Д. Фельдман, К.Тейлор), до заперечення специфічної ролі інсайту в креативності (Р. Вайсберг) [13].

Суттєвою у контексті досліджуваної проблеми нам видається запропонована Д.Фельдманом модель креативності, яка включає три пов'язані між собою складові, а саме:

1. рефлексивність як основний процес, що дозволяє формувати самосвідомість, самооцінку, планувати, віддзеркалювати та аналізувати світ за допомогою мови;
2. цілеспрямованість (інтенціональність), яка організує досвід, що переживається «зсередини та іззовні організму»; разом із вірою в можливість змін на краще дозволяє реально змінювати середовище;
3. володіння засобами трансформації й реорганізації, котрі пропонуються культурою та зумовлюють індивідуальні відмінності [13].

Існує думка (Т. Лубарт, Р. Стернберг, Т. Тардіф), що, хоча процес креативності специфічний для різних сфер діяльності та знань, проте виокремлюються деякі загальні

вимоги до процесу креативного мислення незалежно від проблеми, на яку він спрямований, а саме:

- 1) зміна структури зовнішньої інформації та внутрішніх уявлень за допомогою формування аналогій і поєднання концептуальних прогалін;
- 2) постійне переформулювання проблеми;
- 3) застосування існуючих знань, спогадів і образів для створення нового та використання старих знань і навичок у новому ключі;
- 4) використання невербальної моделі мислення;
- 5) процес креативності вимагає внутрішнього напруження, котре може виникати трьома шляхами: у конфлікті між традиційним і новим; у самих ідеях, у різних шляхах розв'язання проблем; невизначеністю між хаосом і прагненням перейти на більш високий рівень організації та ефективності усередині індивідуальності або суспільства в цілому[11].

Зауважимо, більшість дослідників (Ф. Баррон, Х. Гарднер, Х. Грубер, Д.Перкінс, Б. Харрінгтон, та ін.), як слушно наголошує М.Холодна, розглядають креативність як форму активності у проблемному пошуку, свідому і цілеспрямовану спробу розширювати існуючі межі знань, які руйнують обмеження [14,с. 84].

Отже, огляд зарубіжних досліджень свідчить, що проблема креативності, не зважаючи на достатньо розроблений і численний теоретичний базис, ще дуже далека від розв'язання. Зумовлено це, передусім, наявністю великої кількості різнопланових факторів, що визначають як внутрішню сутність, так і зовнішні прояви креативності.

Сучасні визначення креативності, що представлені у вітчизняних та зарубіжних авторів (В. Дружинін, Л. Єрмолаєва-Томіна, В. Козленко, М. Лещенко, О.Лук, А. Маслоу, О. Матюшкін, В. Моляко, В. Петухов та ін) [5,с. 328], характеризуються через дефініцію «здібності» й тим самим «перехресчуються» з визначенням обдарованості, розглядаються переважно в когнітивному контексті або як генетично задані. При цьому більшість визначень креативності ототожнюють її з творчістю, а саме: творчі здібності, творчий потенціал, творче мислення, творча обдарованість тощо.

Зокрема, О. Мелік-Пашаєв (6) визначає два основні наукові підходи до проблеми творчих здібностей: компонентний (традиційний для вітчизняної психології, діяльнісний), за якого здібності розглядаються як сукупність компонентів (Л. Виготський, В.Крутецький, Б.Теплов); цілісно-особистісний, котрий із різним ступенем повноти розвивається у працях С. Грузенберга, І.Лапшина, М. Лосського, Д. Узнадзе, П.Якобсона та ін.[2].

Поняття «творчість» і «креативність» диференціює М. Гнатко що, на нашу думку, цілком правомірно, однак переважна більшість дослідників (Л.Коростильова, О.Советова) ототожнюють ці поняття. Автор диференціює дані категорії, визначаючи творчість і креативність як дві сторони єдиного кола явищ і утворень, пов'язаних із суспільно значущою творчою активністю людини. При цьому творчість відноситься до процесуально-результативного боку цієї єдності, а креативність – суб'єктивно зумовлюючого [3].

В. Дунчев трактує креативність як здатність, пов'язану з широким діапазоном когнітивних і особистісних характеристик індивідуальності, котра відіграє важливу роль на початкових етапах творчого процесу. Різнобічність творчих здібностей характеризується особливим якісно своєрідним динамічним процесом: постійним зростанням творчого потенціалу та його інтегруючим характером – здатністю до далеких асоціацій і узагальнень [3].

Ми солідарні з думкою науковців (А.Адлер, Б. Богоявленська, М. Боден, А.Петровський та ін.) щодо диференціації понять «креативність» і «творчість», оскільки:

- креативність - це особистісна якість, що характеризується постійністю і проявляється в міру необхідності у різних ситуаціях, а творчість – це як автоматизований навик, процес, який може включатися або ні в діяльність;

- творчі потенції закладені в мозку кожної людини; креативність же на 95% якість, сформована за рахунок впливу соціального середовища;

- процес творчості протікає в трьох основних фазах – підготовча, пошукова, виконавча. Здатність до кожної фази може бути виражена у людини по-різному. Звідси існують люди, яких називають «генераторами ідей» як здатних висувати їх, але не вирішувати, інших – «розробниками» стратегії вирішення готових ідей, а ще – «виконавцями», тобто здатними творчо втілювати ідеї у конкретний продукт; креативність проявляється в успішному здійсненні всіх трьох фаз – умінні самостійно бачити і ставити проблеми, знаходити рішення та творчо втілювати їх у конкретний продукт. Тобто, креативність – це особистісна якість, яка базується на потенційних можливостях кожної людини, актуалізації неусвідомлюваної потреби бути неповторною індивідуальністю, вільною, але приєднується до загального через продукти своєї творчості, гармонійно поєднує індивідуальні і соціально значущі інтереси. Структуру креативності можна визначити як оптимальний розвиток усіх потенційних можливостей індивідуальності й особистості.

Творчість може виявлятися тільки в одному виді діяльності, що співпадає зі спеціальними здібностями до неї. Кожен вид творчості: науковий, організаторський, конструктивно-технічний, художній має свій, специфічний об'єкт пошуку, процес і продукт. Креативність як особистісна характеристика проявляється головним чином у тому, що людина творчий початок вкладає в усі види діяльності [15, с. 21].

Зауважимо, у гуманітарних науках для позначення сукупності наявних засобів і можливостей у певній галузі діяльності використовується термін «потенціал» як визначення можливостей окремої людини, групи, держави або всього людства, які можуть бути використані для вирішення конкретного завдання (комплексу завдань) [15]. Із таких позицій зв'язок між особою і творчістю цілком правомірно можна визначити поняттям «потенціал особистості».

Окремі аспекти потенціалу особистості вивчаються у змісті «загальної психології» та «психології праці», а саме: рівень особистісної зрілості та самореалізації (І.Байєр, О. Деркач, І. Дроздов, Е. Дьячкова, В.Зазикін, О.Зубова, В.Маркін, Є. Ходаєва); внутрішні і зовнішні ресурси людини (Ю.Резнік); здатність до адаптації (А. Маклаков); здатність до творчості та прагнення до саморозвитку (С.Маді, І. Маноха); передумови успішності професійної діяльності (В. Бодров, А.Ворона, Д. Гандер, К.Платонов, В.Пономаренко); рівень духовно-морального розвитку особистості (В.Пономаренко) тощо [6, с. 24].

Типологія потенціалу особистості визначається в залежності від форм життєдіяльності. Зокрема, дослідники оперують такими термінами: адаптаційний потенціал (А. Богомолів, С. Добряк, Н. Коновалова, В.Кулганова, А. Маклаков, О.Резнікова, Р. Свиначенко, Н. Старинська); соціально-психологічний потенціал (А.Бефані, Н. Дериглазова); інтелектуальний потенціал (Н. Грищенко, Н.Кудрявцева); потенціал самореалізації (С. Баранова, М. Садова); моральний потенціал (Н.Шевандрін); особистісно-розвивальний потенціал (С. Братченко); культурний потенціал (О. Мотків, Є. Руденський); комунікативний потенціал (Ю.Ємельянов, Л. Петровська); комунікативно-особистісний потенціал (В.Куніцина); аксіологічний потенціал (О. Полкунова, Л. Столяренко); творчий потенціал (Л. Вяткін, Є. Глухівська, В. Загвязинський, Н. Зайцева, М. Копосова, І.Маноха, А. Матюшкін, В. Риндак); духовний потенціал (О.Єлисеєв, Б.Паригін); духовно-творчий потенціал (Г.Гладишев); лідерський потенціал (В.Васильєв, Г.Латфуллін, І. Дригіна), управлінський потенціал (Є.Смирнов) та інші [5]. М.Каган, виходячи з аналізу «родових» форм діяльності людини, виділив п'ять основних потенціалів особистості: гносеологічний, аксіологічний, комунікативний, художній і перетворюючий. При цьому творчість автор розглядає як відображення в особистих сутнісних силах перетворювальної діяльності [2].

Відтак, у контексті дослідження вважаємо за необхідне уточнити співвіднесення понять «потенціал особистості» і «творчий потенціал». Існує думка [9, с. 24], що творчий потенціал носить комплексний характер і виявляється на всіх рівнях індивідуальності: на біопсихологічному, психологічному, соціальному і духовному. Як феномен, що

розвивається, творчий потенціал має специфічні підструктури, взаємодія яких забезпечує сталість і цілісність творчих проявів людини, його динаміку загалом.

В.Моляко розглядає творчий потенціал як інтегративну властивість особистості, що характеризує міру можливостей здійснювати творчу діяльність, готовність та здатність до творчої самореалізації й саморозвитку [3, с.23].

П.Кравчук визначає творчий потенціал особистості як інтегративну якість, що відображає міру можливостей актуалізації її сутнісної творчої сили в реальній перетворювальній практиці й наддіяльнісних відносинах. Дослідниця підкреслює, що творчий потенціал відображає властивість особистості «взаємопов'язувати», інтегрувати її дії за цілеспрямованим подоланням конкретної суперечності з метою виходу за межі звичайного, досягнутого[2].

Конструктивною вважаємо позицію Т.Галкіної, яка стверджує, що творчий потенціал – це «не тільки здатність до створення нового в науці або мистецтві, але й нестандартність ставлень до себе, своєї праці, спілкування, взаємодії з іншими людьми, розв'язання різних проблемних ситуацій і взагалі до життя в цілому» [3, с.86].

У контексті дослідження творчий потенціал розглядається нами як інтегративна якість, що характеризує ступінь розвиненості творчих здібностей особистості та можливостей їх реалізації у творчій активності, здійснюючи пошук, керуючись настановою на відкриття нового, невідомого для себе, використовуючи при цьому нестандартні засоби.

Звертаємо увагу на те, що в психолого-педагогічній літературі (В. Андреева, А.Бергсон, Ю.Богоявленська, Р.Грановська, Н.Кузьміна, Дж.Ніренберг, Я.Понамарьов, С.Сисоєва, Н.Тализіна, Е. Торренг, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Юнг та ін.) поряд із терміном «творча особистість» розглядається термін «креативна особистість».

Нам імпонує позиція С. Сисоєвої [9], яка під креативною особистістю розуміє таку, що має внутрішні передумови (особистісні утворення, нейрофізіологічні задатки), котрі забезпечують творчу активність, тобто нестимульовану ззовні пошукову та перетворювальну діяльність. Однак наголошується, що творча активність не завжди є продуктивною. Продуктивну творчу активність називають творчою діяльністю, тобто таким творчим процесом, унаслідок якого виникає нове досягнення. На думку Дж. Ніренберга, творча особистість – це креативна особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності.

Щодо майбутнього педагога-вихователя творчість є необхідною складовою його праці, необхідною умовою професійного становлення, самопізнання, розвитку і розкриття як особистості. Творчість, розвиваючи здібності, формує педагогічну талановитість вихователя.

Висновок. Отже, креативна особистість – це особистість, яка характеризується високим рівнем педагогічної творчості (креативні риси особистості й додатково сформовані мотиви, особистісні якості, здібності, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності), відповідним рівнем знань, набутими психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками, які, за сприятливих для педагогічної творчості вихователя умов, забезпечують його ефективну педагогічну діяльність із розвитку потенційних творчих можливостей дітей дошкільного віку. Сучасний вихователь повинен навчити дітей системному мисленню, методам пізнання та самоорганізації, допомогти розкрити власний потенціал, стимулювати та активно використовувати творчі можливості кожної особистості. Саме з цим ми і пов'язуємо перспективи подальших досліджень.

Література:

1. Barron F. Putting creativity to work / R. Stenberg, T. Tardif (eds.). The nature of creativity. Cambridge: Cambr. Press, 1988. – P. 76-98.

2. Dychkivska I.M. Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi / I.M. Dychkivska: Navch. posibnyk – K., Akademvydav, 2004 – 352 s.
3. Dunchev V.N., Paley Y.M. Kohnytyvnyy styl y dyverhentnoe myshlenye // Kohnytyvnye styly. – Tallynn: ЭYNL, 1986. – S.86-91.
4. Evdoshenko G. Pedagogichni innovatsiyyi : ideyi, realiyi, perspektyvy [Pedagogical Innovations : Ideas, Realia, Perspectives] / G. Evdoshenko // Dyrektor shkoly [School Principal]. – 1999. – № 45. – S. 8–9.
5. Kreatyvnost // Stepanov S. S. Populyarnaya psykholohycheskaya entsyklopedyya. – M.: Yzd-vo Эksmo, 2005. – S. 328-331
6. Melyk-Pashaev A.A. Psykholohycheskye osnovy sposobnostey k khudozhestvennomu tvorchestvu: dyss... d-ra psykhol. nauk. M., 1994. – 312s
7. Mednik S.A. The associative basis of the creative process. // Psychol. Rev. – 1969, N 2. – P. 220-232.
8. Officina z pedagogiki: Uaichalni posebni: Periodicum 2-d, dopolnena et pererobne /Pro zag. edited by O. A. Dubbink, A. V. Vaninka. – Zhitomir: Zhitomir. tenere interdum. PED. Univ., 2002. – 482 p.
9. Sysoyeva S.O. Osnovy pedahohichnoyi tvorchosti / S.O. Sysoyeva: Pidruchnyk. – K.: Milenium, 2006. – 344 s.
10. Sokolova I.V. Tekhnolohiyi orhanizatsiyyi metodychnoyi roboty u vyshchomu zakladi osvity / I.V. Sokolova // Pedahohichni tekhnolohiyi u neperervniy profesiyniy os-viti. – K., 2001.2.
11. R. Dzh. Sternberh, Dzh. B. Forsayt, Dzh. Khedland y dr. Praktycheskyy yntellekt / R. Dzh. Sternberh, Dzh. B. Forsayt, Dzh. Khedland y dr. — SPb.: Pyter, 2002. – 272 s.
12. Uruskyy V.I. Formuvannya hotovnosti vchyteliv do innovatsiynoyi diyal'nosti: metodychnyy posibnyk / V.I. Uruskyy. – Ternopil: TOKIPPO, 2005. – 96 s.
13. Feldman D.Y., Csikszentmihalyi M., Gardner H. Changing the world: A framework for the study of creativity. Yale Press, 1994. – 200s.
14. Kholodnaya M. A. Kohnytyvnye styly y yntellektual'nye sposobnosti / M.A. Kholodnaya // Psykholohycheskyy zhurnal. 1992, T. 13., № 3. – S. 84–93.

TO THE QUESTION OF FORMATION OF CREATIVE PERSONALITY OF A FUTURE TEACHER - EDUCATOR

M. Zameluk

Statement of the problem. Socio-economic and socio-political changes in the Ukrainian society led to the need for new ways of professional training of future workers of preschool educational institutions. Today the vector of teacher education is aimed not only at traditional benchmarks of higher education (giving students a certain set of knowledge, abilities, skills, necessary for their future professional activities), but also on the formation of the creative personality of the specialist, able to quickly adapt to the conditions of pedagogical work, creative approach to the execution of professional functions and social roles. Consequently, society is confronted with the task to form the young generation's positive attitude to life, to help find personal meaning, optimism, under any circumstances. The crucial factors to address these challenges include the development of creativity among young people at different age levels.

The analysis of researches (F. Barron, D. Epiphany, E. Bono, L. Vygotsky, H. Gruber, V. Davydov, J. Davidson, D. Elkonin, V. Kuzmin, S. Menk, P. Ponomarev, K. Taylor, D. Feldman, etc.) certifies that the process of formation of a creative personality is considered in the scientific literature in various aspects, namely: K. Abulkhanova - slavskaya, B. Ananiev, Leonid Antsiferov, V. Bekhterev, L. Bozhovich, F. Galton, J. Guilford, O. Gruzenberg, N. Engel - Meyer, I. Kant, G. Kostyuk, A. Kronik, N. Leites, N. Loginova, T. Lubart, W. Moleko, I. Pavlov, K. Platonov, I. Ponomarev, N. Postalyuk, J. Renzulli, S. Rybalko, S. Rubinstein, G. Sternberg, I. Sumbaev, Would.Teplov, E. Torrance, H. Trik, F. Schelling, etc.).

The aim of the article is the study of psycho-pedagogical aspects of forming of creative personality of a future teacher-educator.

Presentation of the basic material. The study of creativity, interest to which in recent years has been significantly increased, can be divided into four main aspects: creative process, creative product, creative person and creative environment (scope, structure, social context, shaping the product requirements of creativity). In this case, foreign researchers (R. Sternberg, T. Lubart, TANF) emphasize different components of the process of creativity, highlighting, or a single component, which is determined by a leading, or build a complex system of interacting processes.

So, FR Barron refers to the leading component of the process of imagination and symbolization that serves as a criterion of creativity, defining it as an internal process that spontaneously continued in action [1]. S. Mednik argues that at the heart of creativity lies the ability to go beyond stereotypical associations, to work with a wide semantic field [7].

Other researchers (J. Davidson, H. Gruber, K. Taylor, D. Feldman, etc.) decisive moment of the creative process recognise the phenomenon of insight (insight is a revelation, a sudden understanding of how we can solve the problem or problem). This range of views is very wide: from practical construction creativity to the initial insight (Feldman, D., K. Taylor), before denying the specific role of insight in creativity (Weisberg) [13].

Significant in the context of the research problem, it seems to us suggested by D. Feldman model of creativity that includes three interconnected components, namely:

1. reflexivity as the basic process, which enables to develop self-awareness, self-esteem, to plan, reflect and analyse the world through language;

2. purposefulness (intentionality), which organizes experience which is experienced "inside and outside of the body"; together with the belief in the possibility of change allows you to actually change the environment;

3. control over the means of transformation and restructuring that are offered by the culture and contribute to individual differences [13].

There is an opinion (i.e. Lubart, G. Sternberg, T. Tardif) that, although the process of creativity specific to various fields of activity and knowledge, however, highlights some General requirements for the creative thinking process regardless of the problem, which it is aimed, namely:

- 1) changing the structure of the external information and internal representations by forming analogies and connections in conceptual spaces;

- 2) a permanent reformulation of the problem;

- 3) application of existing knowledge, memories and images to create new and use old knowledge and skills in a new key;

- 4) use of non-verbal thinking patterns;

- 5) the process of creativity requires internal stresses that can occur in three ways: in the conflict between the traditional and the new; in the very ideas, different ways of solving problems; the uncertainty between chaos and the desire to move to a higher level of organization and effectiveness inside individuality or society as a whole[11].

Note, most of the researchers (F. Barron, H. Gardner, H. Gruber, D. Perkins, Would. Harrington, etc.), as rightly noted by M. Cool, considering creativity as an activity in problem finding, a conscious and deliberate attempt to expand the existing boundaries of knowledge that destroy limits [14,p. 84].

So, a review of international research shows that the problem of creativity, despite the numerous and sufficiently developed theoretical basis is still far from being resolved. This is due primarily to the presence of a large number of diverse factors that determine how the internal essence and the external manifestations of creativity.

Modern definitions of creativity presented in Russian and foreign authors (V. Druzhinin, L. Yermolayeva-Tomina, V. Kozlenko, N. Leshchenko, A. Bow. Maslow, A. Matyushkin, V. Mosco, V. Petukhov, and others) [5,p. 328], are characterized through the definition of "capacity" and

thus "overlap" with the definition of giftedness, considered mainly in the context of cognitive or genetically specified. Most definitions of creativity equate it with creativity, namely creative skills, creative potential, creative thinking, creative talent and the like.

In Particular, V. Melik-Pashayev (6) defines the two main scientific approaches to the problem of creative abilities: component (traditional for Russian psychology, activity) in which abilities are viewed as a set of components (L. Vygotsky, V. Krutetsky, Would.Teplov); integrity-personal, with varying degrees of completeness developed in the works of S. Grusenber, I. Lapshina, N. Losskogo, D. Uznadze, P. Yakobson and others[2].

The concept of "creativity" and "creativity" differentiates M. Gnatko that, in our view, quite legitimate, but the vast majority of researchers (L. Korostyleva, A. sovetova) identify these concepts. The author differentiates these categories, defining the arts and creativity as two sides of a single range of phenomena and entities associated with socially significant creative activity of the person. While creativity refers to the procedural-productive side of this unity, and creativity is subjective tumblelog [3].

V. Donchev treats creativity as an ability associated with a wide range of cognitive and personality characteristics of the personality, which plays an important role in the initial stages of the creative process. Versatility creative abilities is characterized by a qualitatively special kind of a dynamic process: a permanent increase in creativity and its integrating character – the ability to remote associations and generalizations [3].

We agree with the scientists (A. Adler, Epiphany, N. Boden, A. Petrovsky, etc.) on the differentiation of the concepts "creativity" and "creativity" as:

- creativity is a personality trait that is characterized by constancy and is manifested as needed in different situations, and creativity is a skill as an automated process that can be turned on or not in operation;

- the creative potential inherent in the brain of every human being; creativity on 95% of the quality that is generated due to the influence of the social environment;

- the creative process takes place in three main phases – preparatory, prospecting, performing. The ability of each phase can be expressed in humans in different ways. From here there are people, who are called "generators of ideas" as able to push them, but not solve, the other "developers" strategy ideas in mind, and "doers", that is, able to creatively transform ideas into a concrete product; creativity is manifested in the successful implementation of all three phases – ability to see and to put problems, to find solutions and to creatively translate them into a concrete product. That is, creativity is a personal quality that is based on the potential of each person, the actualization of unconscious needs to be a unique personality-free, but joins the universal through the products of their creativity, harmoniously combining individual and social interests. Structure creativity can be defined as the optimal development of the full potential of individuality and personality.

Creativity can be manifested only in one kind of activity to coincide with the special abilities to it. Every kind of creativity: scientific, organizational, constructive-technical, art has its own, specific search object, the process and the product. Creativity as a personality feature manifests itself mainly in the fact that people creativity is investing in all kinds of activities [15, p. 21].

Note, in the Humanities to refer to the totality of means and capabilities in a particular field use the term "potential" as the definition of features individual, group, state or the whole of mankind, which can be used to solve a specific task (complex task) [15]. From this perspective, the relationship between personality and creativity is quite legitimate to define the term "potential person".

Some aspects of potential of a personality are studied in the content of "General psychology" and "psychology of work", namely: the level of personal maturity and fulfillment (I. Bayer, A. Derkach, I. Drozdov, Y. Dyachkova, V. Sazykin, A. Zubov, Markin, Is. Hodaa); internal and external resources (J. Resnick); adaptability (A. Maklakov); creativity and desire for self-development (C. MADI, I. Manoha); the preconditions of success of professional activity (V.

Bodrov, A. Crow, D. Gander, K. Platonov, V. Ponomarenko); level spiritually-moral development of a personality (V. Ponomarenko), etc [6, p. 24].

Typology of the potential of the individual is determined depending on the forms of life. In particular, researchers they use such terms: adaptive capacity (Bogomolov [S. Gooder, N. Konovalov, V. Kolganova, A. Maklakov, A. Reznikov, G. Svinarenko, N. Starinsky]); socio-psychological potential (A. Bevan, N. Deriglazova); intellectual capacity (N. Grishchenko, N. Kudryavtseva); the potential of self-realization (S. Baranov, N. Garden); moral potential (N. Seventn); personality-developing potential (S. Bratchenko); cultural resources (O. Hanks, Is. Rudensky); communicative potential (Y. Emelianov, L. Petrovskaya); communicative and personal potential (V. Kunitsyn); axiological potential (O. Polkanova, L. Stolyarenko); creative potential (L. Vyatkin, There. Glukhovsky, V. Zagvyazinsky, N. Zaitseva, N. Kopusov, I. Manoha, A. Matyushkin, V. Ryndak); spiritual potential (A. Eliseev, Would.Parygin); spiritual and creative potential (G. Gladyshev); leadership potential (V. Vasiljev, G. Latfullin, I. Drygina), managerial potential (Is.Smirnov) and others [5]. M. Kagan, based on the analysis of "generic" forms of human activity, has identified five core capabilities of identity: epistemological, axiological, communicative, artistic, and transformative. In this work the author considers as a reflection of personal essential power in transforming activity [2].

Therefore, in the context of the study believe that it is necessary to clarify the relationship between the concepts of "personality potential" and "creative potential". There is an opinion [9, p. 24], that creativity is complex and manifests itself at all levels of personality: biopsychology, psychological, social and spiritual. As a phenomenon, developing, creativity has a specific substructure, an interaction which provides the stability and the integrity of the creative manifestations of human dynamics in General.

V. Malaco considering creative potential as the integrative characteristic of a personality characterizing a measure of the ability to pursue creative activity, the willingness and ability to creative self-realization and self-development [3, p. 23].

Kravchuk defines the creative potential of the personality as an integrative quality, reflecting the best of the actualization of its essential creative power in real perevarivaniu practice and nadalini relations. The researcher emphasizes that the creative potential of reflects a personality trait "vzaimosvyazei", to integrate actions targeted to overcome specific contradictions with the aim of going beyond the ordinary, achieved[2].

Believe constructive position T. Galkina, who claims that creativity is "the ability not only to create a new science or art, but unconventional relationship to themselves, their work, communication, interaction with other people, solving different problem situations and life in General" [3, p. 86].

In the context of research on creative potential is considered by us as an integrative quality, characterizing the degree of development of creative abilities of personality and the possibilities of its realization in creative activity, searching, guided installation process for a new, unknown to themselves, using non-standard means.

Pay attention to the fact that in psychological and pedagogical literature (V. Andreyev, A. Bergson, Y. Bogoyavlenskaya, G. Granovsky, N. Kuzmin, J. Of Nirenberg, Y. Ponomarev, S. Sysoeva, N. Talyzina, E. Tarring From. Freud, E. Fromm, Jung, etc.) along with the term "creative person" is considered the term "creative personality".

We like the position of S. Sysoeva [9], which under the creative personality understands this, which is the internal background (personal education, neurophysiological makings), which ensure creative activity, that is, from the outside estimulan prospecting and transformative activity. However, it is noted that the creative activity is not always productive. Productive creative activity called creative activities, i.e. such a creative process, which occurs as a consequence of a new achievement. According to J. Nirenberg, a creative person is a creative person who due to the influence of external factors has become necessary for the actualization of creative potential of additional motives, personality formations, abilities that contribute to achieving creative results in one or more types of creative activities.

Regarding the future of the teacher-educator creativity is a necessary component of his work, a necessary condition of professional formation, self-knowledge, development and discovery of identity. Creativity, developing abilities, creates pedagogical talent of the teacher.

Conclusion. So, a creative personality is the personality, which is characterized by a high level of pedagogical creativity (creative personality traits, and additionally formed motives, personal qualities and abilities that contribute to successful creative teaching), the appropriate level of knowledge, acquired psycho-pedagogical knowledge, abilities and skills that, under favorable pedagogical creativity of the teacher of the conditions for effective pedagogical activity on development potential of creative abilities of preschool children. The modern teacher have to teach kids systems thinking, methods of inquiry and self-organization, to help develop their own potential, to stimulate and actively use the creative potential of each individual. With this we associate prospects for further research.

References:

1. Barron F. Putting creativity to work / R. Sternberg, T. Tardif (eds.). The nature of creativity. Cambridge: Camb. Press, 1988. – P. 76-98.
2. Dychkivska I.M. Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi / I.M. Dychkivska: Navch. posibnyk – K., Akademvydav, 2004 – 352 s.
3. Dunchev V.N., Paley Y.M. Kohnytyvnyy styl y dyverhentnoe myshlenye // Kohnytyvnyye styly. – Tallynn: ЭYNL, 1986. – S.86-91.
4. Evdoshenko G. Pedagogichni innovatsiyi : ideyi, realiyi, perspektyvy [Pedagogical Innovations : Ideas, Realia, Perspectives] / G. Evdoshenko // Dyrektor shkoly [School Principal]. – 1999. – № 45. – S. 8–9.
5. Kreatyvnost // Stepanov S. S. Populyarnaya psikhologhycheskaya entsyklopedyya. – M.: Yzd-vo Эkсмо, 2005. – S. 328-331
6. Melyk-Pashaev A.A. Psikhologhycheskiye osnovy sposobnostey k khudozhestvennomu tvorchestvu: dyss... d-ra psikhol. nauk. M., 1994. – 312s
7. Mednik S.A. The associative basis of the creative process. // Psychol. Rev. – 1969, N 2. – P. 220-232.
8. Officina z pedagogiki: Uaichalni posebni: Periodicum 2-d, dopolnena et pererobne /Pro zag. edited by O. A. Dubbink, A. V. Vaninka. – Zhitomir: Zhitomir. tenere interdum. PED. Univ., 2002. – 482 p.
9. Sysoyeva S.O. Osnovy pedahohichnoyi tvorchosti / S.O. Sysoyeva: Pidruchnyk. – K.: Milenium, 2006. – 344 s.
10. Sokolova I.V. Tekhnolohiyi orhanizatsiyi metodychnoyi roboty u vyshchomu zakladi osvity / I.V. Sokolova // Pedahohichni tekhnolohiyi u neperervniy profesiyniy os-viti. – K., 2001.2.
11. R. Dzh. Sternberh, Dzh. B. Forsayt, Dzh. Khedland y dr. Praktycheskyy yntellekt / R. Dzh. Sternberh, Dzh. B. Forsayt, Dzh. Khedland y dr. — SPb.: Pyter, 2002. – 272 s.
12. Uruskyy V.I. Formuvannya hotovnosti vchyteliv do innovatsiynoyi diyal'nosti: metodychnyy posibnyk / V.I. Uruskyy. – Ternopil: TOKIPPO, 2005. – 96 s.
13. Feldman D.Y., Csikszentmihalyi M., Gardner H. Changing the world: A framework for the study of creativity. Yale Press, 1994. – 200s.
14. Kholodnaya M. A. Kohnytyvnyye styly y yntellektual'nyye sposobnosty / M.A. Kholodnaya // Psikhologhychesky zhurnal. 1992, T. 13., № 3. – S. 84–93.